

Χριστουγεννιάτικα έθιμα από διάφορες περιοχές της Ελλάδας

Έθιμα από τη Μακεδονία

Το "Χριστόξυλο"

Στα χωριά της βόρειας Ελλάδας, τις παραμονές των Χριστουγέννων ο νοικοκύρης κάθε σπιτιού ψάχνει στα χωράφια και διαλέγει το πιο όμορφο και γερό ξύλο από πεύκο ή ελιά και το πάει σπίτι του. Αυτό είναι το Χριστόξυλο. Η νοικοκυρά έχει ήδη φροντίσει να καθαρίσει το σπίτι και ιδιαίτερα το τζάκι με μεγάλη προσοχή, ώστε να μη μείνει ούτε ίχνος από την παλιά στάχτη. Καθαρίζει ακόμη και την καπνοδόχο του σπιτιού, ώστε να μη μπορέσουν να κατέβουν οι καλικάντζαροι, τα κακά δαιμόνια, όπως αναφέρεται στα παραδοσιακά χριστουγεννιάτικα παραμύθια. Το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων, όταν όλη η οικογένεια θα είναι μαζεμένη γύρω από το τζάκι, ο νοικοκύρης του σπιτιού ανάβει την καινούρια φωτιά και μπαίνει στην εστία το Χριστόξυλο. Σύμφωνα με τις παραδόσεις του λαού, καθώς καίγεται το Χριστόξυλο, ζεσταίνεται ο Χριστός στη φάτνη Του. Κάθε οικογένεια, προσπαθεί να διατηρήσει αυτή τη φωτιά αναμμένη για όλο το δωδεκάημερο των εορτών, από τα Χριστούγεννα, μέχρι τα Φώτα.

Οι "Μωμόγεροι"

Στα χωριά Πλατανιά και Σιταγροί του Νομού Δράμας συναντάμε το έθιμο των Μωμόγερων, το οποίο προέρχεται από του Πόντιους πρόσφυγες. Η ονομασία του εθίμου προέρχεται από τις λέξεις **μίμος** ή **μώμος** και **γέρος** και συνδέεται με τις μιμητικές κινήσεις των πρωταγωνιστών. Αυτοί, φορώντας τομάρια ζώων -λύκων, τράγων ή άλλων- ή ντυμένοι με στολές ανθρώπων οπλισμένων με σπαθιά, έχουν τη μορφή γεροντικών προσώπων. Οι Μωμόγεροι, εμφανίζονται καθ' όλη τη διάρκεια του δωδεκαήμερου των εορτών, και προσδοκώντας τύχη για τη νέα χρονιά, γυρίζουν σε παρέες στους δρόμους των χωριών και τραγουδούν τα κάλαντα ή άλλους ευχετικούς στίχους: «*Αρχή κάλαντα και αρχή του χρόνου, πάντα κάλαντα, πάντα του χρόνου*». Όταν δύο παρέες συναντηθούν, κάνουν ψευτοπόλεμο μεταξύ τους, ώσπου η μία ομάδα να νικήσει και η άλλη να δηλώσει υποταγή. Παραλλαγές του ίδιου εθίμου, συναντώνται σε χωριά της Κοζάνης και της Καστοριάς, με την ονομασία **Ραγκουτσάρια**.

Έθιμα από την Κεντρική Ελλάδα

Το τάισμα της βρύσης

Τα μεσάνυχτα της παραμονής των Χριστουγέννων, στα χωριά της Κεντρικής Ελλάδας, γίνεται το λεγόμενο "**τάισμα**" της βρύσης. Οι κοπέλες του χωριού, λίγες ώρες πριν ξημερώσει Χριστούγεννα, πηγαίνουν στις βρύσες του χωριού και τις αλείφουν με βούτυρο και μέλι, με την ευχή όπως τρέχει το νερό να τρέχει και η προκοπή στο σπίτι τον καινούργιο χρόνο και όπως γλυκό είναι το μέλι, έτσι γλυκιά να είναι και η ζωή τους. Μ' αυτή την κίνηση παίρνουν από τη βρύση το "**αμίλητο**" νερό. Για να έχουν καλή σοδειά έφερναν στη βρύση βούτυρο, τυρί, ή ψημένο σιτάρι ή κλαδί ελιάς, ή όσπρια και φρόντιζαν να φτάσουν εκεί όσο το δυνατόν νωρίτερα, γιατί, όπως έλεγαν, όποια θα πήγαινε πρώτη στη βρύση, αυτή θα στεκόταν και η πιο τυχερή ολόκληρο το χρόνο. Επιστρέφοντας στο σπίτι, οι γυναίκες, έφερναν το καινούργιο νερό, αφού πρώτα είχαν αδειάσει από τα βαρέλια τους το παλιό. Η διαδικασία αυτή της μετάβασης και της επιστροφής στη βρύση, γίνεται σιωπηλά- για αυτό και ονομάστηκε αμίλητο νερό. Με το 'αμίλητο' νερό οι γυναίκες ραντίζουν τα σπίτια τους, για ευρωστία και καλή τύχη.

Κλωνάρια στο τζάκι

Στη Θεσσαλία, τα νεαρά κορίτσια και αγόρια, επιστρέφοντας στο σπίτι από την εκκλησία, τοποθετούν δίπλα στο αναμμένο τζάκι μικρά κλαδιά δέντρων, που αντιπροσωπεύουν τις προσωπικές τους επιθυμίες. Κλαδιά κέδρου για τα κορίτσια και αγριοκερασιάς για τα αγόρια. Φροντίζουν μάλιστα τα κλαδιά αυτά να είναι λυγερά, αφού το κλαδί που θα καεί πρώτο αντιπροσωπεύει καλούς οιωνούς για τον κάτοχό του. Συγκεκριμένα, πιστεύεται ότι το άτομο, του οποίου το κλαδί κάηκε πρώτο, θα είναι και το πρώτο που θα παντρευτεί.

Έθιμα από την Κρήτη

Το Χριστόψωμο

Το **Χριστόψωμο** είναι το ψωμί που φτιάχνουν οι γυναίκες με ιδιαίτερη φροντίδα και υπομονή, τις παραμονές των Χριστουγέννων. Αποτελούν το ψωμί στο χριστουγεννιάτικο τραπέζι και το ευλογημένο, αφού αυτό θα στηρίξει τη ζωή του νοικοκύρη και της οικογένειάς του. Το ζύμωμά του αποτελεί μια ιεροτελεστία. Χρησιμοποιούνται ακριβά υλικά, όπως ψιλοκοσκινισμένο αλεύρι, ροδόνερο, μέλι, σουσάμι, κανέλα και γαρίφαλα ενώ κατά το ζύμωμα οι γυναίκες τραγουδούν: "Ο Χριστός γεννιέται, το φως ανεβαίνει, το προζύμι για να γένει".

Αρχικά πλάθουν το ζυμάρι και παίρνοντας τη μισή από τη ζύμη φτιάχνουν μια κουλούρα. Με την υπόλοιπη μισή φτιάχνουν με λωρίδες έναν σταυρό. Στο κέντρο του σταυρού βάζουν ένα άσπαστο καρύδι ή ένα αυγό, συμβολίζοντας τη γονιμότητα. Την υπόλοιπη επιφάνεια τη διακοσμούν με διάφορα σχήματα, όπως λουλούδια, φύλλα, καρπούς, ή πουλιά. Η διακόσμηση αυτή τονίζει το σκοπό του χριστόψωμου και εκφράζει τις προσδοκίες των πιστών για καλή σοδειά και παραγωγή των ζώων.

Την ημέρα των Χριστουγέννων, κατά τη διάρκεια του μεσημεριανού γεύματος, ο νοικοκύρης του σπιτιού παίρνει το χριστόψωμο, το σταυρώνει, το κόβει και το μοιράζει σ' όλη την οικογένειά του και σε όσους παρευρίσκονται στο χριστουγεννιάτικο τραπέζι. Πολλοί παρομοιάζουν τη διαδικασία αυτή, με το μυστήριο της Θείας κοινωνίας.

Το έθιμο του Χριστόψωμου διατηρείται σε ελάχιστα μέρη της Ελλάδας και κυρίως στην Κρήτη. Αποτελεί μια συνήθεια βαθιά ριζωμένη και θεωρείται έργο θείο και έθιμο καθαρά Χριστιανικό. Κατά τόπους, το συναντάμε σε παραλλαγές μορφών ή ονομασιών όπως: "το ψωμί του Χριστού", "Σταυροί", "βλάχες" κ.ά.

Έθιμα από την Ήπειρο

Τα καρύδια

Τα καρύδια είναι ένα παραδοσιακό ομαδικό παιχνίδι που παίζουν τα παιδιά στην Ήπειρο. Οι κανόνες του παιχνιδιού έχουν ως εξής: Κάποιο παιδί χαράζει στο χώμα μια ευθεία γραμμή. Πάνω σ' αυτή, κάθε παίκτης βάζει κι από ένα καρύδι στη σειρά.

Μετά, ο κάθε παίκτης με τη σειρά του και από κάθετη απόσταση ενός με δύο μέτρα από τη γραμμή των καρυδιών, σημαδεύει σκυφτός, και με το μεγαλύτερο και το πιο στρογγυλό καρύδι του, κάποιο άλλο καρύδι. Όποιο καρύδι πετύχει και το βγάλει έξω από τη γραμμή το κερδίζει και δοκιμάζει ξανά σημαδεύοντας κάποιο άλλο καρύδι. Αν αστοχήσει, συνεχίζει ο επόμενος παίκτης. Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να βγουν από τη γραμμή όλα τα καρύδια.

Πηγή: <http://news.pathfinder.gr/culture>

Κι άλλα έθιμα...

Το γκι

Αλλιώς, λέγεται και **ιξός**, ή **Άγιο δέντρο**. Ο απλός λαός μας το λέει συνήθως **Αγκάθι του Χριστού**. Σύμφωνα με ένα μύθο το γκι φύτεψε για πρώτη φορά όταν ο Χριστός βάδισε στη γη. Τα αγκαθωτά φύλλα και οι κόκκινοι καρποί του συμβολίζουν τα μαρτύρια που πέρασε. Το γκι συνηθίζεται να το κρεμάμε πάνω από την πόρτα. Πάνω στο φύλλωμά του λένε πως έχει την ιδιότητα να συγκεντρώνει τα κακά πνεύματα.

Οι χριστουγεννιάτικες κάλτσες

Οι κάλτσες κρέμονταν από την καμινάδα με την ελπίδα ότι θα περάσει και από εκεί ο Άγιος Βασίλης. Υπήρχε κάποτε ένας ευγενικός και καλόκαρδος κύριος όπου η γυναίκα του είχε πεθάνει από βαριά αρρώστια και τον είχε αφήσει απογοητευμένο με τρεις κόρες να μεγαλώσει. Μετά που έχασε όλα του τα χρήματα σε ανώφελες και κακές επενδύσεις, η οικογένειά του χρειάστηκε να μετακομίσει σε μια χωριάτικη καλύβα, ενώ οι τρεις του κόρες έκαναν μόνες τους το μαγείρεμα, το ράψιμο και το καθάρισμα του σπιτιού. Όταν ήρθε ο καιρός να παντρευτούν οι κόρες, ο πατέρας έπεσε σε μεγαλύτερη θλίψη εφόσον οι κόρες του δεν θα έβρισκαν να παντρευτούν χωρίς προίκα και χρήματα για να δώσουν στην νέα οικογένεια του συζύγου τους.

Μία νύχτα, μετά που οι κόρες είχαν πλύνει και απλώσει τα ρούχα τους και τις κάλτσες τους στο τζάκι για να στεγνώσουν, έπεσαν για ύπνο. Ο Άγιος Βασίλης γνώριζε την απόγνωση και την ατυχία του πατέρα και σταμάτησε στο σπίτι του. Κοίταξε μέσα από το παράθυρο και είδε ότι η οικογένεια είχε πέσει για ύπνο. Είδε τις κάλτσες των κοριτσιών που κρέμονταν στο τζάκι. Πήρε από το πουγκί του τρία μικρότερα πουγκιά με χρυσό και τα πέταξε με προσοχή από την καμινάδα έτσι ώστε να πέσουν μέσα στις κάλτσες. Το επόμενο πρωί που ξύπνησαν οι κόρες, βρήκαν για μεγάλη τους έκπληξη τις κάλτσες τους να περιέχουν χρυσάφι. Έτσι ο ευγενής πατέρας τους θα κατάφερνε να δει τις κόρες του να ζουν. Τα παιδιά όλου του κόσμου συνέχισαν την παράδοση να κρεμούν κάλτσες τα

Χριστούγεννα στο τζάκι τους με την ελπίδα να τους τις γεμίσει ο Άγιος Βασίλης.

Στη Γαλλία τα παιδιά τις βάζουν δίπλα στο τζάκι, ενώ στην Ολλανδία τις γεμίζουν με άχυρο και καρότα για τα ελαφάκια του Άγιου Βασίλη.

Στην Ουγγαρία τα παιδιά γυαλίζουν τα παπούτσια τους πριν τα βάλουν δίπλα στο τζάκι ή το παράθυρο.

Στην Ιταλία τα παιδιά αφήνουν τα παπούτσια τους έξω κατά τα Θεοφάνια, για να τα βρει η καλή μάγισσα.

Και τέλος, στο Πουέρτο Ρίκο τα παιδιά βάζουν κάτω από τα κρεβάτια τους πρασινάδα και λουλούδια για τις καμήλες των τριών Μάγων.

Βαγγέλης Βρατίδης